

**МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

ВОЗНЯКОВСЬКА Крістіна Анатоліївна

УДК 346.5:346.9

**ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ
ПРОТИДІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ,
ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ**

Спеціальність 12.00.04 – господарське право;
господарсько-процесуальне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України
ПОДЦЕРКОВНИЙ Олег Петрович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри господарського права і процесу

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ЛАТКОВСЬКА Тамара Анатоліївна,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
професор кафедри адміністративного
та фінансового права;

кандидат юридичних наук
ЧАЙКОВСЬКА Валентина Володимирівна,
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова,
доцент кафедри адміністративного
та господарського права

Захист відбудеться «25» січня 2013 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий «25» січня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. М. Крестовська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлена, передусім, намаганням держави обмежити обсяги тіньової економіки в Україні та підтримати боротьбу світового співтовариства із злочинністю та фінансуванням тероризму. Організована злочинність, що використовує різноманітні способи легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, не лише виступає елементом криміналізації суспільних відносин загалом, але й деформує економічні відносини, утворює ризики застосування міжнародно-правових санкцій та загрожує функціонуванню легальних форм господарювання.

Аналіз наукових робіт у цій сфері свідчить, що не всі аспекти легалізації коштів, здобутих злочинним або іншим протиправним шляхом, мають достатню господарсько-правову оцінку. Ці питання розглядаються переважно з позиції кримінального та фінансового права, що не дозволяє повною мірою відобразити вплив легалізованих «брудних» коштів на господарський обіг, визначити ступінь обтяжливості запобіжних державних заходів для сфери господарювання та узгодити відповідні запобіжні заходи із логікою та механізмами господарських правовідносин. Застосування правових обмежень та фінансового моніторингу може бути непропорційним, завдавати шкоду суб'єктам господарювання та гальмувати господарський розвиток країни, запобігаючи легалізації коштів деструктивним шляхом.

Серед господарсько-правових досліджень цієї проблеми наявні лише окремі розробки з питань боротьби з тіньовою економікою. Зокрема, у роботах В. К. Мамутова, О. Р. Зельдіної, О. П. Подцерковного, Р. Л. Кузьміна ці питання зачіпалися під час аналізу проблем детінізації економічних відносин. Але необхідно спеціальну увагу приділити господарсько-правовим способам запобігання легалізації «брудних» коштів із погляду функціонування та розвитку господарських правовідносин, діяльності господарюючих суб'єктів та господарського обігу. Це свідчить про необхідність дослідження господарсько-правових засобів протидії легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, задля удосконалення вітчизняної правової політики у сфері господарювання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної програми Національного університету «Одеська юридична академія» «Традиції та новачі в сучасній українській державності і правовому житті» (державний реєстраційний номер 0106U004970), а також у відповідності до спеціальної науково-дослідної теми кафедри господарського права і процесу НУ «ОЮА» «Дослідження механізму сталого розвитку господарського та господарсько-процесуального законодавства», у рамках яких автором досліджувалось питання господарського забезпечення страхування підприємницьких ризиків.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення напрямів системного вдосконалення господарсько-правового

механізму запобігання легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, з урахуванням зарубіжного досвіду та необхідності гармонізації з міжнародними стандартами та вимогами Європейського Союзу.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі завдання:

визначити поняття та ознаки легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, як виду неправомірної господарської діяльності;

встановити місце господарсько-правових засобів у системі державно-правових заходів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;

виявити позитивні напрацювання у зарубіжних країнах у сфері боротьби з незаконними фінансовими операціями суб'єктів господарювання некримінальними засобами;

визначити мету та завдання господарсько-правового впливу на відносини у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;

обґрунтувати особливість правового статусу суб'єктів та переліку об'єктів відносин щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;

запропонувати напрями вдосконалення господарського договірної права як інструменту протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;

обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення порядку застосування господарсько-правових санкцій у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;

з'ясувати зміст механізму реалізації засобів фінансового моніторингу за законодавством України;

оцінити вплив господарсько-правових засобів детінізації економіки на механізм запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Об'єктом дослідження виступають відносини, які виникають у процесі залучення у легальну економіку коштів та майна, одержаних злочинним шляхом, а також суміжні із ними відносини.

Предметом дослідження є господарсько-правові засоби протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Методологічну основу дослідження складають різноманітні методи наукового пізнання. Формально-юридичний метод дозволив здійснити кваліфікацію норм законодавства та інших правових джерел, які утворюють режим протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

За допомогою історичного методу досліджено еволюцію державно-правових засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Порівняльно-правовий метод застосовувався для порівняння законодавства України та зарубіжних країн з метою виявлення недоліків та переваг вітчизняних правових підходів до протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. За допомогою статистичного методу було

проаналізовано статистичні відомості щодо практики протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Системно-функціональний метод дозволив проаналізувати систему засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та визначити місце господарсько-правових засобів у відповідному механізмі.

Використання прогностичного методу дозволило сформулювати пропозиції щодо перспектив розвитку теоретичних засад та впровадження дієвої системи господарсько-правових засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці відомих вітчизняних та зарубіжних правознавців із проблем господарського права, протидії тіньовій економіці у цілому та використання у ній господарсько-правових засобів, зокрема таких учених як: В. К. Мамутов, О. П. Подцерковний, Б. Г. Розовський, Ю. А. Литвин, О. А. Беляневич, Г. М. Бірюков, О. П. Віхров, В. С. Мілаш, Т. А. Латковська, Л. Ю. Одегова, О. К. Вишняков, О. Х. Юлдашев, В. П. Марущак, О. Л. Поліщук та інші науковці.

Нормативно-правову базу дослідження складає чинне законодавство України та ряду зарубіжних країн (Бельгія, Велика Британія, Німеччина, Російська Федерація, Сполучені Штати Америки, Швейцарія), що визначає механізм протидії легалізації «брудних» коштів, правові норми Європейського Союзу, документи зарубіжних регуляторних органів у цій сфері, передусім Рекомендації Групи розробки фінансових засобів боротьби з відмиванням грошей – Financial Action Task Force (далі – ФАТФ).

Емпіричну базу роботи склала юридична практика роботи вітчизняних банківських установ та судова практика.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в Україні на дисертаційному рівні комплексно досліджено господарсько-правові засоби протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, на підставі чого визначено напрями вдосконалення господарського та господарсько-процесуального законодавства України. Наукову новизну становлять такі основні положення:

уперше:

визначено господарсько-правові засоби запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, яка полягає в узгодженні публічних інтересів у запобіганні (протидії) проникненню «брудних» коштів в економіку, виявленні, встановленні обставин і розслідуванні злочинів, із інтересами держави, суб'єктів господарювання й інвесторів в оперативному та ефективному використанні власності, здійсненні фінансових операцій та дозвільно-реєстраційних процедур, що забезпечують економічний розвиток;

запропоновано класифікацію господарсько-правових засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом: 1) за формою: реєстраційні; контрольно-наглядові; планово-розрахункові; ненормативні

та нормативно-правові; самозахисні; 2) за способом впливу: що встановлюють обов'язок з надання певної інформації та документів, що її підтверджують; правообмежуючі, правостановлюючі, правозахисні, правостимулюючі та правовідновлюючі;

обґрунтовано необхідність поширення підходів до протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, на правовідносини щодо протидії легалізації коштів, набутих у тінювих операціях при уникненні від оподаткування, контрабанді, недобросовісної конкуренції та інших конкурентних правопорушеннях;

обґрунтовано, що об'єкт господарського правопорушення щодо легалізації «брудних» коштів, на відміну від об'єкту кримінального діяння, виходить за межі предикатного злочину;

удосконалено:

тлумачення термінології про запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, у тому числі шляхом розмежування понять «доходи, одержані злочинним шляхом» та «брудні кошти» тощо;

критерії оцінювання ризикованості осіб та виду операцій у здійсненні фінансового моніторингу задля запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;

підходи до напрямів вдосконалення законодавства України про недійсність правочинів, укладених з метою запобігання легалізації «брудних» коштів та детінізації господарських операцій, зокрема запропоновано внести зміни у ч. 4 ст. 24 Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» про визнання недійсними правочинів, а не угод, а також визнання недійсними установчих документів фіктивних суб'єктів господарювання;

дістали подальший розвиток:

пропозиції щодо вдосконалення реєстраційних процедур із закладенням у них елементів, що спрощують фінансовий моніторинг господарських операцій та дозволяють виявити осіб, причетних до відмивання «брудних» коштів, зокрема, шляхом надання права державним реєстраторам вимагати відомості про осіб не лише на стадії державної реєстрації юридичної особи, але й на стадії змін до установчих документів та змін до реєстраційних даних;

обґрунтування господарсько-правової природи фінансового моніторингу у механізмі протидії легалізації «брудних» коштів, зумовленої господарським характером таких об'єктів контролю як фінансові операції й транзакції, пов'язані з рухом грошових коштів й інших ліквідних активів;

розуміння природи заходів щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, зокрема, доведено, що надмірна репресивність протидії відмиванню «брудних» коштів зумовлює тінізацію економіки;

пропозиції щодо уведення обов'язкового обліку господарських операцій для підприємців усіх видів, незалежно від форми оподаткування та звітності; додаткових обмежень керівникам та посадовим особам органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо володіння корпоративними правами.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані для: розробки господарсько-правових заходів запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом; підготовки навчальної та методичної літератури для студентів юридичних факультетів; у викладанні курсів «Господарське право», «Господарське процесуальне право», «Правова робота у господарському комплексі».

Висновки і пропозиції, викладені у дисертації, можуть бути використані у законотворчому процесі, а також у юридичній практиці, зокрема в роботі прокуратури, органів державної реєстрації, органів, що здійснюють моніторинг, контроль та нагляд у сфері господарювання.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та практичні висновки дисертаційного дослідження обговорювалися на науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми державотворення в сучасних умовах» (м. Київ, 2010), «Правове життя сучасної України» (Одеса, 2011, 2012 роки), «Проблеми сучасної правової системи України» (м. Львів, 2011 р.), «Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні» (м. Харків, 2011 р.), «Теорія і практика сучасного права: перспективи та сьогодення» (м. Запоріжжя, 2012 р.), «Роль права та закону у громадянському суспільстві» (м. Одеса, 2011, 2012 роки) та ін.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження відображені у 5 статтях у фахових виданнях (з яких – одна стаття у фаховому зарубіжному виданні) та у 14 опублікованих тезах доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Структура дисертації. Мета та завдання дослідження визначили його структуру. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які поділені на десять підрозділів, висновки, список використаних джерел. **Загальний обсяг дисертації** – 217 сторінок, список використаних джерел викладено на 22 сторінках (217 найменувань).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, зв'язок роботи з науковими програмами, темами, визначено мету та завдання, об'єкт та предмет дослідження, методологію, теоретичну та емпіричну базу дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, надано інформацію про публікацію й апробацію результатів дослідження.

Перший розділ «Господарсько-правові засади протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом» складається з трьох підрозділів.

в яких аналізуються поняття, види та природа господарсько-правових засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

У підрозділі 1.1 «Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом як вид неправомірної поведінки суб'єкта господарювання» проведено аналіз змісту поняття легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, у контексті законодавчих вимог до порядку здійснення господарської діяльності.

Інститут легалізації (відмивання) «брудних» коштів або іншого майна є явищем, притаманним ринковій економіці, значною мірою інтегрованим у професійну господарську діяльність, що здійснюється із використанням сучасних інструментів валютного, фондового, страхового, банківського та інших ринків.

Для з'ясування сутності правопорушення та впливу його на господарсько-правові відносини розкрито поняття відмивання «брудних» грошей, що сформувалося в міжнародній практиці та в українському законодавстві на підставі Віденської Конвенції 1988 р. «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин», Директиви Європейського Парламенту та Ради 2005/60/ЄС «Про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму», Страсбурзької конвенції Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт й конфіскацію доходів, отриманих злочинним шляхом» № 141 від 8 листопада 1990 р., Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» від 28.11.2002 р. № 249 (далі – Закон 249-IV) тощо.

Наголошується на широкому значенні поняття легалізації «брудних коштів» у правовій науці, пов'язаного із тим, що відмивання «брудних коштів» відмежовується від злочину, що йому передувало, не лише предикатними діями, але й більш віддаленими цілями щодо примноження відповідних доходів. Обмеження вимог кримінального законодавства щодо боротьби із легалізацією «брудних» коштів строками давності притягнення до відповідальності дозволило у роботі поширити поняття «брудних коштів» на інші отримані у результаті господарських правопорушень доходи та майно.

Аналіз різноманітних правочинів щодо легалізації «брудних» коштів у порівнянні із легальними операціями суб'єктів господарювання дозволив зробити висновок, що операції з відмивання «брудних» грошей через інтеграційні процеси та глобалізацію стають багатоступеневими й реалізуються за складними, добре продуманими схемами, що часто не дозволяє встановити їх кримінальний характер. Разом із тим, уведення злочинних операцій у межі правомірних форм господарських операцій не може визначатися підставою для утворення непропорційних ускладнень на шляху легальної господарської діяльності чи їх заборони.

У підрозділі 1.2 «Господарсько-правові засоби у системі державних заходів щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним

шляхом» визначено місце господарсько-правових засобів протидії легалізації «брудних» доходів у системі інших державно-правових заходів у цій сфері.

Встановлено, що ускладнення господарських зв'язків та глобалізаційні процеси, складності із доведенням вини та обставин легалізації «брудних» коштів у кримінальному процесі роблять репресивні заходи недостатньо ефективними. На цій підставі обґрунтовується необхідність виведення на перший план запобіжних, у тому числі господарсько-правових заходів, здатних унеможливити чи зробити не вигідним відповідне правопорушення.

Обґрунтовано, що лише розуміючи сутність, призначення та особливості функціонування господарсько-правового механізму, можна увести у легальну економіку засоби, що попереджають проникнення у неї злочинних доходів.

При визначенні обсягу господарсько-правових засобів у цій сфері визначаються первинні (елементарні) правові засоби, такі, як суб'єктивні права і юридичні обов'язки, господарські заохочення й господарсько-правові санкції та заборони, так і комплексні (складні), що складаються з поєднання первинних правових засобів.

При аналізі комплексних господарсько-правових засобів, що широко використовуються для попередження, виявлення й припинення діянь, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, визначаються проблеми господарського контролю.

Розмежовано господарсько-правові засоби залежно від мети та призначення у відносинах із запобігання та протидії легалізації «брудних» коштів. За колом суб'єктів, які уповноважені застосовувати різноманітні господарсько-правові засоби, вони поділені на ті, що застосовуються безпосередньо учасниками господарського обігу, та ті, що використовують юрисдикційні органи за власною ініціативою або за заявою відповідної посадової особи, засоби, що застосовуються органами державної влади, що здійснюють легалізацію суб'єктів господарювання. За порядком застосування – на засоби, що застосовуються за ініціативою суб'єктів господарювання, при сприянні банків й їхніх філій, нотаріату й інших органів, на основі правозастосовних актів судів, правоохоронних органів, на основі адміністративних актів органів державного управління.

У *підрозділі 1.3. «Зарубіжний досвід боротьби з легалізацією «брудних» коштів»* проведено аналіз заходів щодо протидії проникнення у легальну економіку «брудних» коштів, які застосовуються в інших країнах.

На підставі аналізу Сорока рекомендацій ФАТФ зроблено висновок, що в міру зміцнення систем протидії «відмиванню» «брудних» грошей окремими державами, кримінальні структури починають шукати можливості й прогалини в законодавстві країн, що не вживають адекватних засобів у боротьбі з «відмиванням» капіталу й не співробітничують в цій сфері зі світовим співтовариством. Це підвищує вимоги до пошуку прогалин,

неясностей та колізій у господарському законодавстві, що надають можливість тінлізувати господарські операції та легалізувати брудні кошти.

Досліджено такі проблеми міжнародного співробітництва у сфері запобігання легалізації «брудних» коштів як використання офшорних зон, додержання банківської таємниці та «віртуальний» фінансовий ринок. Відсутність дієвих заходів розвинутих країн щодо заборони обігу фінансових активів з таких країн як Багами, Барбадос, Бермуди, Гібралтар, Коста Ріка й ін. багато у чому роблять неефективними заходи щодо протидії легалізації «брудних» коштів на міжнародному рівні. На національному рівні у цьому контексті визначаються як перспективні негативні стимули для співробітництва вітчизняних суб'єктів господарювання із офшорними компаніями, що потребують запровадження у формі податкових, організаційних та інших обтяжень.

Узагальнено позитивний досвід Бельгії, Німеччини, Великої Британії, США, Фінляндії, Швейцарії у запровадженні ідентифікації клієнтів банківськими установами, а також обмежень щодо обсягу готівкових та безготівкових операцій, які не підтверджуються відомостями про походження коштів.

Окремою проблемою визначено розпорядження державами конфіскованими у результаті припинення легалізації «брудних» коштів доходами.

Доведено, що вимоги щодо фінансового моніторингу у розвинутих країнах стосуються усіх професійних учасників економічних відносин, у тому числі адвокатів.

Другий розділ «Зміст господарсько-правових засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом» складається з чотирьох підрозділів, у яких розглядаються особливості господарсько-правового впливу на сферу легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

У підрозділі 2.1 «Мета та завдання господарсько-правових засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом» досліджуються специфічна мета та завдання, які ставить перед собою держава при закріпленні у господарському законодавстві положень щодо боротьби з легалізацією «брудних» коштів».

Виділено стратегічні та тактичні завдання у цій сфері. На підставі положень ГК та Закону 249-IV узагальнено стратегічне завдання господарсько-правового регулювання у цій сфері – утворення такого стану господарського законодавства, яке робить не вигідним тіншові операції та використання коштів, одержаних злочинним шляхом, сприяє виявленню, документальному фіксуванню фактів здійснення підозрілої операції або угоди, і передачі цієї інформації в орган державної влади, відповідальний за протидію відмиванню грошей і фінансуванню тероризму.

На підставі аналізу законодавства України про запобігання та протидію легалізації «брудних» коштів, особливо Стратегії розвитку системи

запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму на період до 2015 року визначено тактичні завдання державно-правового впливу суто господарсько-правового характеру у цій сфері. Зокрема: удосконалення засобів моніторингу фінансових потоків та протидії нелегальному витоку капіталів за межі України; підвищення ефективності аналізу методів та фінансових схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та розроблення відповідних методик виявлення зовнішньоекономічних операцій, що здійснюються суб'єктами господарювання через офшорні зони; запровадження порядку класифікації небанківськими фінансовими установами клієнтів та вжиття такими установами застережних заходів щодо клієнтів, діяльність яких свідчить про підвищений ризик проведення ними фінансових операцій; забезпечення регулювання діяльності з організації та проведення лотерей і азартних ігор на території України; мінімізація ризиків використання фінансової системи України з метою відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом; посилення інформаційної прозорості фінансової системи; збільшення частки безготівкових розрахунків та звуження сфери використання готівки; запровадження механізму збору суб'єктами первинного фінансового моніторингу інформації про діяльність іноземних фінансових установ, з якими встановлено кореспондентські відносини; удосконалення механізму регулювання та нагляду за суб'єктами первинного фінансового моніторингу шляхом, серед іншого, проведення аналізу ефективності заходів, функціонування системи фінансового моніторингу в державі; підвищення ефективності регулювання і нагляду за суб'єктами первинного фінансового моніторингу; встановлення порядку вжиття заходів для недопущення формування статутних фондів відповідних суб'єктів первинного фінансового моніторингу за рахунок коштів, джерела походження яких неможливо підтвердити; визначення та застосування чіткого механізму перевірки бездоганної ділової репутації осіб, які здійснюють управління та контроль суб'єктів первинного фінансового моніторингу тощо.

У підрозділі 2.2. «Суб'єкти та об'єкти відносин щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом» зроблена суб'єктно-об'єктна характеристика відносин щодо боротьби з легалізацією «брудних» коштів у контексті вимог господарського законодавства.

Досліджуються суб'єкти, що здійснюють організацію заходів щодо протидії легалізації «брудних» коштів на національному та міжнародних рівнях.

Особлива увага приділена Державній службі фінансового моніторингу, у компетенції якої більшість повноважень мають характер контролю за здійсненням господарської діяльності та визначення критерії законності відповідних операцій. Співвіднесено компетенцію цього органу із повноваженнями органів прокуратури, Національного банку України

та органів державної контрольно-ревізійної служби, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, інших органів влади.

Виходячи із повноважень державних реєстраторів при легалізації суб'єктів господарювання та Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» зроблено висновок, що широке розуміння поняття інформації з документами, що підтверджують структуру власності засновників, а також невпорядкування відносин щодо надання відповідних відомостей при перереєстрації суб'єктів господарювання, сприяють «обходу» нормативно-правових заборон щодо контролю за структурою власників суб'єктів господарювання. Пропонується вирішення цих проблем шляхом внесенням змін до ст. 29 цього Закону.

Розмежовано матеріальний та юридичний об'єкт правовідносин щодо запобігання легалізації «брудних» коштів. Під юридичним об'єктом правовідносин щодо запобігання легалізації «брудних» коштів розуміється комплекс дій господарського характеру, що мають на меті усунути умови для легалізації «брудних» доходів. Що ж до матеріального об'єкту, то він визначається як подібний до предмету, із приводу якого, виникають правопорушення щодо легалізації. Об'єкт правовідносин із приводу запобігання легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, має бути наділений характеристиками оцінки та обліку.

Обґрунтовується, що об'єкт господарських правовідносин щодо протидії легалізації «брудних» коштів ширше за об'єкт кримінального діяння щодо відповідної легалізації. Це пов'язується із необхідністю попередження проникнення у господарський обіг «брудних» коштів незалежно від характеристики предикатного злочину, у тому числі стосуючись незаконних доходів, отриманих у результаті будь-яких господарських, адміністративних та інших правопорушень.

У підрозділі 2.3. «Господарське договірне право як інструмент протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом» розкрито проблемні аспекти закладення у господарські договори елементів, що сприяють протидії легалізації «брудних» коштів.

Обґрунтовано, що використання злочинних доходів у легальній економіці спотворює конкуренцію, адже стає невигідним діяти у легальний спосіб. Підприємці, що вдаються до тіньових операцій, хоча б і частково, витісняють тих, що діють у легальний спосіб. У результаті не лише втрачається суспільне несприйняття неправомірної діяльності, навпаки – у силу поширеності вона де-факто приймає легітимну основу, але й утворюються умови для вільного відмивання «брудних» коштів.

З погляду договірного права ці проблеми представлено таким чином: відсутністю належних регуляторів підтвердження походження коштів при приватизації майна, набутті майна при банкрутстві та продажі з публічних торгів;

недоліками застосування законодавства про визнання недійсними господарських договорів, що опосередковують легалізацію злочинних

доходів, та стягнення у дохід держави отриманого за такими угодами (конфіскації);

необхідністю закладення у механізми господарського договірною права положень, що сприяють протидії легалізації «брудних» коштів, у тому числі щодо ідентифікації клієнтів, використання безготівкових розрахунків у цих відносинах, захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, що не знали про походження грошей та іншого майна контрагентів при вжитті репресивних заходів з боку держави тощо.

Особлива увага приділена підставам визнання недійсності угод, укладених з метою легалізації «брудних» коштів. Зроблено висновок щодо необхідності поширення відповідних підстав не лише на угоди, а на будь-які правочини, що потребує законодавчих змін. У тому числі має бути передбачена можливість визнання недійсними установчих документів господарських товариств, що утворюються із метою легалізації «брудних» коштів.

Аналіз судової практики щодо удаваних правочинів у контексті протидії легалізації «брудних» коштів дозволив запропонувати доповнення ст. 235 ЦК частиною 3 такого змісту: «Удаваний правочин визнається недійсним, якщо визнано недійсним правочин, що було насправді вчинено, або його укладення мало на меті приховати порушення закону або моральних засад суспільства».

У *підрозділі 2.4. «Застосування господарсько-правових санкцій у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом»* розкрито специфіку застосування адміністративно-господарських санкцій за порушення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації «брудних» коштів.

Досконалість законодавства щодо застосування адміністративно-господарських санкцій за правопорушення у сфері легалізації «брудних коштів» визнано ключовою у контексті забезпечення вимог суспільного господарського порядку у цій сфері. Адже загроза несення негативних наслідків майнового та організаційного характеру стає вагомим аргументом на користь додержання різноманітних правил ведення фінансового моніторингу, ідентифікації клієнтів, та уникнення від правочинів із коштами сумнівного походження.

Адміністративно-господарські санкції, зосереджені у ст. 23 Закону 249-IV, чітко виокремлюються у відповідному правоохоронному механізмі завдяки своєму штрафному характеру, що б'є по майновій базі правопорушників, стимулюючи таким чином власників суб'єктів господарювання до впровадження корпоративних стандартів запобігання відмивання «брудних» коштів.

Особливу увагу приділено примусовій ліквідації суб'єктів господарювання, утворених задля легалізації «брудних» коштів. Наголошується на необхідності чіткого визначення із компетенцією державних органів, повноважених застосовувати ці санкції, а також

одночасного вирішення проблем ліквідації підприємств, покинутих власниками, та фіктивних підприємств, зокрема, щодо джерела фінансування таких ліквідаційних процедур.

Громіздким та таким, що не виконує функцію стабілізації грошового зобов'язання, визначено порядок обчислення штрафних санкцій за відповідні правопорушення у неоподаткованому мінімумі громадян. Запропоновано внести зміни у Закон 249-IV щодо розмірів адміністративно-господарських санкцій, визначивши їх у твердій сумі або прив'язавши до розміру мінімальної заробітної плати.

Третій розділ «Господарсько-правовий механізм протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом» складається із трьох підрозділів, у яких розглянуто проблемні аспекти основних господарсько-правових засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

У підрозділі 3.1. *«Механізм реалізації засобів фінансового моніторингу за законодавством України»* акцентовано увагу на найбільш проблемному напрямі запобігання та протидії відмиванню «брудних» коштів, що охоплюється фінансовим моніторингом.

Виявлено низку ознак фінансового моніторингу, що мають суто господарсько-правову природу: пов'язаність його предмету із сферою господарювання та господарською діяльністю; наявність у його суб'єктів організаційно-господарських повноважень; наявність у складі його об'єкту не лише коштів, але й взагалі активів: майна, майнових і немайнових прав; вплив на процеси легалізації господарської діяльності, що є інститутом, передбаченим у ГК України та актах господарського законодавства.

Критикується довільний підхід до розкриття банківської таємниці та виконання будь-яких запитів державних органів щодо надання інформації про операції клієнта банківської установи. Наголошується, що господарські операції не можуть ґрунтуватися на задоволенні усіх потреб державних органів щодо здійснення правоохоронної діяльності поза певних обмежень та порядку, адже це порушує стабільність банківської системи.

Поставлено питання про вдосконалення законодавчих критеріїв оцінки під час здійснення фінансового моніторингу:

1) розмежуванням заходів, що вживаються для боротьби із тінізацією економіки та легалізацією коштів, здобутих злочинним шляхом;

2) переорієнтації від закріплення усіх критеріїв оцінки у нормативно-правових актах до вироблення загальних критеріїв підозрілості поведінки суб'єктів господарювання, що можуть слугувати для суб'єкта фінансового моніторингу підставою перевірки легальності операцій.

Фінансовий моніторинг щодо протидії легалізації незаконних доходів визначений таким, що має носити комплексний, системний характер і створювати умови для підвищення ефективності регулювання відносин як на міжнародному, так й на внутрішньодержавному рівнях, сприяти організації нормального функціонування основних економічних інститутів

держави й ринків товарів і послуг, забезпечувати стабільність і стійкий економічний ріст у країні.

У підрозділі 3.2. «Зупинення фінансових операцій та розпорядження отриманою інформацією при вжитті заходів щодо запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом» розглядаються проблеми супинення фінансових операцій суб'єктів господарювання у ході боротьби з легалізацією «брудних» коштів.

Деталізовано повноваження органів фінансового моніторингу щодо супинки підозрілих банківських операцій та розпорядження отриманою від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформацією.

Зроблено висновок, що фінансова операція є видом угоди, у якій використовуються грошові кошти чи інші ліквідні активи. Адже саме такою характеристикою мають бути наділені доходи.

У співвідношенні заходів щодо супинення підозрілих операцій щодо легалізації «брудних» коштів та спрямуванням необхідної інформації у правоохоронні органи у складі компетенції відповідного органу фінансового моніторингу зроблено акцент на останньому. Адже супинення фінансових операцій обтягується певними рамками та підпорядковується не конфіскаційному, а запобіжному характеру фінансового моніторингу.

У підрозділі 3.3. «Господарсько-правові засоби детінізації економіки як напрям запобігання одержання доходів злочинним шляхом» розглянуто особливості взаємодії заходів щодо протидії легалізації «брудних» коштів та щодо запобігання тінізації економічних відносин.

Обгрунтовується, що заходи щодо запобігання легалізації «брудних» коштів завжди супроводжуються ускладненням процедури введення капіталів у легальну економіку, чим фактично утворюються перепони на шляху детінізації економіки. Адже об'єктом детінізації виступають не лише доходи, отримані злочинним шляхом, але й інші неправомірні доходи, наприклад, отримані у зв'язку із дрібними податковими правопорушеннями, або, наприклад, у зв'язку із впливом давності притягнення до кримінальної відповідальності. У свою чергу заходи щодо детінізації економіки мають спиратися на пошук шляхів формалізації відносин, які заважають тіньовим операціям та не потребують легалізації злочинних доходів. Цей діалектичний зв'язок підвищує вимоги до організації господарсько-правових заходів у цій сфері.

Із цього погляду досліджуються потреби спрощення кількості та порядку сплати податків; введення обліку операцій усіх категорій платників податків; вдосконалення процесуального законодавства шляхом усунення підстав для рейдерства та фіктивного банкрутства; надання АМКУ більших повноважень щодо боротьби із монополістами та іншими порушниками економічної конкуренції тощо. Останнє надасть можливість захистити права дрібних підприємців саме у легальній економіці, стимулюючи їх від виведення діяльності із тіні.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні наведено вирішення наукового завдання, пов'язаного з визначенням змісту, обсягу та особливостей господарсько-правових заходів щодо запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Основні підсумки дослідження:

1. Легалізація (відмивання) коштів або іншого майна, здобутого злочинним шляхом, – це негативне та шкідливе соціально-економічне явище, в основі якого лежить процес втаємничення факту неправомірного (злочинного) походження грошей або іншого майна, перекручування інформації про це походження, місцезнаходження, розміщення, рух та залучення цих об'єктів у сферу легального майнового (господарського) обігу з метою надання їм правомірних форм реалізації права власності та примноження отриманих доходів.

2. Специфіка господарсько-правових засобів запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, полягає в узгодженні публічних інтересів у запобіганні (протидії) проникненню «брудних» коштів в економіку, виявленні, встановленні обставин і розслідуванні злочинів, пов'язаних з відмиванням «брудних» коштів, з одного боку, із інтересами держави, суб'єктів господарювання й інвесторів в оперативному та ефективному використанні власності, здійсненні фінансових операцій та здійсненні дозвільно-реєстраційних процедур, що забезпечують економічний розвиток, з іншого боку.

3. Об'єкт кримінального діяння та об'єкт господарського правопорушення щодо легалізації «брудних» коштів мають розрізнятися, враховуючи відмежування останнього від предикатного злочину.

4. Необхідно внести зміни у ч. 4 ст. 24 Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» щодо визнання недійсними правочинів, а не лише угод, а також визнання недійсними установчих документів фіктивних суб'єктів господарювання.

5. Фінансовий моніторинг у сфері протидії легалізації незаконних доходів слід розглядати як інструмент регулювання господарських відносин, що передбачає сукупність процедур збору, реєстрації, обробки й аналізу інформації про транзакції суб'єктів господарювання з коштами й іншими активами, з метою забезпечення законності й правильності формування й використання фінансових ресурсів

Фінансовий моніторинг у механізмі протидії легалізації «брудних» коштів має господарсько-правову природу, що зумовлено господарським характером таких об'єктів контролю як фінансові операції й транзакції, пов'язані з рухом грошових коштів і інших ліквідних активів;

6. Має бути вдосконалено реєстраційні процедури із закладенням у них елементів, що спрощують фінансовий моніторинг господарських

операцій та дозволяють виявити осіб, причетних до відмивання «брудних» коштів, зокрема шляхом надання права державним реєстраторам вимагати відомості про осіб не лише на стадії державної реєстрації юридичної особи, але й на стадії змін до установчих документів та змін до реєстраційних даних.

7. Неєфективною є надмірна конкретизація критеріїв оцінювання ризикованості осіб та виду операцій при здійсненні фінансового моніторингу при запобіганні легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, з погляду непомірного ускладнення моніторингу, змішування із боротьбою з тіньовою економікою, виникненням загрози порушення засад правопорядку, коли унеможлиблюється законослухняна поведінка суб'єктів господарювання.

8. Необхідно поширити підходи до протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, на правовідносини щодо протидії легалізації коштів, набутих у тіньових операціях при уникненні від оподаткування, контрабанді, недобросовісній конкуренції та інших конкурентних правопорушеннях;

9. Надмірна репресивність заходів щодо боротьби з відмиванням «брудних» коштів безпосередньо впливає на тінізацію економіки, адже застосування основних стимулюючих господарсько-правових заходів організаційного, антимонопольного, зобов'язального, податкового, цінового та іншого характеру щодо поширення легальної господарської діяльності уходить у конкуренцію із заходами щодо запобігання легалізації «брудних» коштів.

10. Детінізація господарських відносин не має розглядатися у контексті спрощення легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом. В зв'язку із цим необхідним є: введення обов'язку щодо обліку господарських операцій для підприємців усіх видів, незалежно від форми оподаткування та звітності, у тому числі тих, що господарюють на спрощеній системі (із застосуванням спрощених бухгалтерських книг).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Возняковська К. А. Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом як вид неправомірної господарської діяльності / К. А. Возняковська // Держава та регіони: Науково-виробничий журнал. – Серія: «Право». – 2011. – № 4. – С. 208-213.

2. Возняковська К. А. Поняття господарсько-правових засобів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Право та державне управління: зб. наукових праць. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – №4 - Ст.8-12

3. Возняковська К.А. Мета господарсько-правових засобів детінізації економіки у контексті протидії легалізації доходів, одержаних злочинним

шляхом / К. А. Возняковська // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. – О. : Юрид. л-ра, 2012. – Вип. 65. – С. 581-588.

4. Возняковська К. А. Засоби фінансового моніторингу як інструменти протидії легалізації (відмивання) злочинних доходів / К. А. Возняковська // Наше право. Науково-практичний журнал. – 2012. – №2. – Ч. 2. – С. 180-186.

5. Возняковская К. А. Хозяйственно-правовые нормы детенизации экономики как средства предотвращения легализации преступных доходов / К. А. Возняковская // Актуальные вопросы публичного права. – Омск, 2012. – № 10(10). – С. 3-15.

6. Возняковська К. А. Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом як вид неправомірної господарської діяльності / К. А. Возняковська // Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук. конф. професорсько-викладацького складу, 20-21 травня 2011 р., м. Одеса : у 2 т. – О. : Фенікс, 2011. – Т. 2. – С. 370-372.

7. Возняковська К. А. Способи легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом в підприємницькій сфері / К. А. Возняковська / Пріоритетні напрямки розвитку вітчизняної правової системи : Матеріали Міжнародної науково-правової конференції, м. Запоріжжя, 18 червня 2011 року. – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2011. – С. 70-72.

8. Возняковська К. А. Способи захисту від недобросовісної поведінки контрагента / К. А. Возняковська // Актуальні проблеми державотворення в сучасних умовах : Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, м. Київ. – К. : Центр правових наукових досліджень, 2010. – Т. 1. – С. 70-73.

9. Возняковська К. А. Причини легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Правові реформи в Україні: проблеми реалізації : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ. – К. : Центр правових наукових досліджень, 2011. – Т.3. –С. 100-102.

10. Возняковська К. А. Правила внутрішнього фінансового моніторингу в сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Правові проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали Міжнар. науково-практ. конф., м. Харків. – Х. : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2011. – Т. 2. – С. 17-19.

11. Возняковська К. А. Аналіз норм основних міжнародно-правових актів, які регулюють питання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Проблеми сучасної правової системи України : Всеукр.і науково-практ. читання, м. Львів, 25-26 лютого 2011 р. – Л. : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2011 – Т. 1. – С. 58-60.

12. Возняковська К. А. Державна служба фінансового моніторингу, як суб'єкт, уповноважений протидіяти легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Актуальні питання сучасної юридичної науки: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ,

5-6 жовтня 2011 року. – К. : Центр правових наукових досліджень, 2011. – Т. 2. – С. 53-55.

13. Возняковська К. А. Господарсько-правові засоби в системі протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Реформування національного та міжнародного права: перспективи та сьогодення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. – О. : ГО «Причорноморська фундація права», 2011. – Ч. 1. – С. 91-93.

14. Возняковська К. А. Господарсько-правові засоби протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Роль права у забезпеченні законності та правопорядку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 11-12 жовтня 2011 року. – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2011. – Ч. 1. – С. 93-95.

15. Возняковська К. А. Передумови легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 29-30 вересня 2011 року. – Х. : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2011. – Т. 2. – С. 50-52.

16. Возняковська К. А. Механізм протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом: нові елементи / К. А. Возняковська // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин : тези 2 Міжнародної науково-практичної конференції (10-11 червня 2011 року). – Суми : ДВНЗ «УА БС НБУ», 2011. – С. 240-243.

17. Возняковська К. А. Зарубіжний досвід боротьби з незаконними фінансовими операціями суб'єктів господарювання в сфері протидії легалізації злочинних доходів / К. А. Возняковська // Теорія і практика сучасного права: перспективи та сьогодення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 28-29 квітня 2012 р. – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2012. – С. 97-99.

18. Возняковська К. А. FATF і регіональні організації – суб'єкти протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / К. А. Возняковська // Роль права та закону у громадянському суспільстві : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 20-21 квітня 2012 р.). – О. : ГО «Причорноморська фундація права», 2012. – Ч. 2. – С. 50-52.

19. Возняковська К. А. Фінансовий моніторинг в системі протидії легалізації (відмивання) злочинних доходів / К. А. Возняковська // Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. професорсько-викладацького складу, 20-21 квітня 2012 р., м. Одеса : у 3 т. – О. : Фенікс, 2012. – Т. 2. – С. 99-101.

АНОТАЦІЯ

Возняковська К.А. Господарсько-правові засоби протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2012.

Дисертація присвячена дослідженню специфіки господарсько-правових засобів запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. У роботі здійснено комплексне господарсько-правове дослідження явища легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та ролі господарського права у врегулюванні відносин щодо запобігання та протидії легалізації цих доходів. Проаналізовано співвідношення кримінально-правових та господарсько-правових заходів у цій сфері.

Пояснюється господарсько-правова природа фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації «брудних» коштів. Зроблені пропозиції до законодавства щодо реєстрації суб'єктів господарювання, визнання недійсними правочинів щодо легалізації «брудних» коштів, уведення обліку господарських операцій платників податків усіх категорій. Особлива увага приділена співвідношенню заходів щодо протидії тіньовій економіки та легалізації «брудних» коштів.

Зроблено висновок про необхідність узгодження публічних потреб щодо запобігання проникненню «брудних» коштів в економіку, виявлення, встановлення обставин і розслідування злочинів, із потребами держави, суб'єктів господарювання й інвесторів на оперативне та ефективне використання власності, здійснення фінансово-господарських операцій та дозвільно-реєстраційних процедур, що забезпечують економічний розвиток.

Ключові слова: господарсько-правові засоби, протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансовий моніторинг, дегінізація економіки, «брудні» кошти, фінансово-господарські операції.

АННОТАЦИЯ

Возняковська К.А. Хозяйственно-правовые средства противодействия легализации доходов, полученных преступным путем. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04 – хозяйственное право; хозяйственно-процессуальное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2012.

Диссертация посвящена исследованию специфики хозяйственно-правовых средств предупреждения и противодействия легализации

доходов, полученных преступным путем. В работе осуществлено комплексное хозяйственно-правовое исследование явления легализации доходов, полученных преступным путем, и роли хозяйственного права в урегулировании отношений по предотвращению и противодействию легализации этих доходов. Проанализировано соотношение уголовно-правовых и хозяйственно-правовых мер в этой сфере.

Объясняется хозяйственно-правовая природа финансового мониторинга в сфере предотвращения и противодействия легализации грязных денег. Сформулированы предложения о совершенствовании законодательства о регистрации субъектов хозяйствования, признании недействительными сделок, направленных на легализацию «грязных» денег, введении учета хозяйственных операций налогоплательщиков всех категорий. Особое внимание уделено соотношению мероприятий по противодействию теневой экономики и легализации грязных денег.

Легализация (отмывание) денежных средств или иного имущества, добытого преступным путем, определена как негативное и вредное социально-экономическое явление, в основе которого лежит процесс удостоверения факта неправомерного (преступного) происхождения денег или иного имущества, искажение информации об этом происхождении, местонахождении, размещении, движении и привлечении этих объектов в сферу легального имущественного (хозяйственного) оборота с целью предоставления им правомерных форм реализации права собственности и приумножения полученных доходов.

Сделан вывод о необходимости согласования публичных потребностей по предотвращению проникновения «грязных» средств в экономику, выявлению, установлению обстоятельств и расследованию преступлений, со сложными потребностями государства, субъектов хозяйствования и инвесторов в оперативном и эффективном использовании собственности, осуществлении финансово-хозяйственных операций и разрешительно регистрационных процедур, обеспечивающих экономическое развитие.

Объект уголовного деяния и объект хозяйственного правонарушения по легализации «грязных» средств должны различаться, учитывая отделенность последнего от предикатного преступления.

Обоснована неэффективность чрезмерной конкретизации критериев оценки рискованности лиц и вида операций при осуществлении финансового мониторинга при предотвращении легализации доходов, полученных преступным путем, что обусловлено непомерным осложнением мониторинга, делающим невозможным законопослушное поведение субъектов хозяйствования, возникновением противоречия с мерами по детенизации экономики.

Чрезмерная репрессивность мер по борьбе с отмыванием «грязных» денег названа непосредственно влияющей на тенезацию экономики, ведь применение основных стимулирующих хозяйственно-правовых мер организационного, антимонопольного, обязательственного, налогового,

ценового и иного характера по распространению легальной хозяйственной деятельности входит в конкуренцию с мерами по предотвращению легализации грязных денег.

Ключевые слова: хозяйственно-правовые способы, противодействие легализации доходов, полученных преступным путем, финансовый мониторинг, детенизация экономики, «грязные» деньги, финансово-хозяйственные операции.

SUMMARY

Voznyakovska K.A. The Economic Law Measures for Counteractions to Legalization of the Proceeds from Crime. – Manuscript.

Thesis for a degree of the Candidate of Law by specialty 12.00.04 – Economic Law; Economic-Procedural Law. – National University «Odessa Academy of Law». – Odessa, 2012.

Thesis is devoted to the specific Economic Law mechanism of prevention and counteractions of legalization (laundering) of the proceeds of crime. A comprehensive study of the Economic Law concepts of legalization of proceeds of crime and the role of Economic Law in preventing and combating legalization of these proceeds was fulfilled. The correlation of Criminal Law and Economic Law measures in this field is analyzed.

Economic Law nature of financial monitoring in the field of preventing and counteracting legalization (laundering) of the proceeds of crime is explained. Proposals to supplement the law on registration of business entities, the invalidation of money laundering transactions, introduction of accounting for business transactions of all categories of taxpayers are made. The particular attention is paid to the relation of measures to combat the underground economy and money laundering.

Excessive repressiveness of measures on Anti-Money Laundering is called one of that which directly affects the shadow economy. It is proposed to link the measures on Anti-Money Laundering and legal arrangements of organizational, antitrust, taxing, pricing and other properties which promote legitimate economic activity.

Keywords: means of Economic Law, counteracting legalization of the proceeds of crime, financial monitoring, bringing economy out of the shadow, money laundering, financial and business transactions.